

Juha Peltoniemi 05.02.2024

Valmistaudu rauhaan

Parhaiten varmistamme rauhan ylläpitämällä riittävän uskottavaa puolustuskykyä. Tietenkin meidän tulee pyrkiä ylläpitämään ystävällisiä ja luottamuksellisia suhteita kaikkiin naapurimaihin ja mieluumasti kaukaisimpiinkin. Aina se ei onnistu, ja nyt Venäjään on mahdotonta luottaa ja siihen on suhtauduttava avoimesti mahdollisena hyökkääjänä. Toki se on aina ollut ainoa mahdollinen vihollinen, mistä ihan perustellusti ei ole suureen ääneen puhuttu.

Meidän tulee varautua melkein kaikkeen Venäjän suhteen. Se voi tarkoittaa yllättäviäkin tapahtumia, jopa positiivisia, joihin pitää kyetä tarttumaan nopeasti ja tarkasti. Missään tapauksessa en kuitenkaan lietsota minkäänlaista valloitusretkeä Venäjälle, vaikka hyvin varustettu suomalainen sotilasosto voisi helposti marssia aina Moskovaan saakka. Pitäkööt Karjalansa, ellei Karjala sitten itse halua oma-aloitteisesti liittyä Suomeen. Vauraus ei tule maasta vaan osaamisesta. Varokaamme kiihottamasta vihaa mitään kansaa vastaan, vaikka heidän johtajansa olisivat kuinka pahoja tahansa.

En käsittele tässä enempää ulkopolitiikkaa ja rauhantyötä, vaan keskityn Suomen puolustuskyvyn ja puolustusvoimien tilanteeseen ja kehittämiseen.

Meidän on syytä olla ylpeitä puolustusvoimistamme. Suomella on suhteessa yksi maailman vahvimmista armeijoista, ellei vahvin kaikista rauhaa rakastavista maista, jotka eivät ole sodassa tai sodanuhan alla. Absoluuttisestikin se on yksi Euroopan vahvimpia. Onneksi Suomi ei koskaan sortunut turhaan hyväuskoisuuteen, kuten puolet Eurooppaa Neuvostoliiton hajotessa, vaan säilytti puolustuskykynsä, jopa tehosti sitä.

Välineiden lisäksi meillä on laadukas varusmieskoulutus. Vaikka se edelleen on paljon sitä kiire odottamaan juttua, se on selvästi parantunut sitten oman inttiaikani. Tehostamista siinä silti on turhan työn ja kustannusten eliminoimiseksi ja siviili-osaamisen hyödyntämiseksi.

Suomi saa paljon uutta tietoa ja oppia sotimisesta Ukrainan sodan kautta. Sota on tuottanut erilaisia yllätyksiä yksille ja toisille, vaikka suomalaiset sotapäälliköt väittävätkin tienneensä nykyaikaisen sodan kulun ja olosuhteet muita paremmin. Pääosin jopa uskon heitä: Suomen armeija on pitkälti varustautunut tehokkaiksi havaituin asein ja taktiikoin. Toisaalta uusi tekniikka on tuonut uusia haasteita ja uusia aseita. Sodan suurin asetekninen uutuus lienee lennokkisota. Vaikka etä- tai itseohjautuvien aseiden käyttö ei yllätyksenä tule ainakaan minulle – olen ihan dokumentoidusti paasannut siitä vuosia ja myös kuullut muiltakin – niin Suomen armeija ei vaikuta ottaneen sitä täysin tosissaan. Sitä en tietenkään tiedä, mitä pinnan alla on tapahtunut.

Mihinkään sotapaniikkiin ei ole syytä. Kyllä rauha pysyy, kunhan ollaan riittävän valmiita sitä aseina puolustamaan. Ihan erityisesti varotaan hölmöilemästä eikä ainakaan ryhdytä vainoamaan Suomeen muuttaneita venäläisiä, vaan kohdellaan heitä kunnioittavasti ja ystävällisesti.

Nato

Suomi liittyi Natoon oikein ja oikea-aikaisesti. Itse olisin tosin jättänyt hakemuksen jo 25.2.2023, mutta ilmeisesti sen jarrutteluun oli hyvät tai huonot syyt, jotka Yhdysvalloista meille saneltiin. Presidentti Niinistö teki elämänsä suurimman valtiomiesteon syömällä vaalilupauksensa kansanäänestyksestä. Kansanäänestys liittoutumisesta olisi ollut muissakin olosuhteissa kohtalokasta – se olisi johtanut valtaisaan määrään ulkoista painostusta ja kielteinen tulos olisi turmellut Suomen ulkopoliitikalle ratkaisevan tärkeän Nato-option.

Suomella tuskin olisi ollut mahdollisuutta liittyä Natoon aiemmin. Ensimmäinen aikaikkuna aukesi Neuvostoliiton hajottua ja sulkeutui sitten Putinin saatua yksinvallan. Suomi jätti sen käyttämättä, ehkä siksi, ettei halunnut kuulua entisten Neuvostomaiden kerhoon, eikä Natokaan kovin innolla Suomea tervetulleeksi toivottanut. Neuvostoliiton hajottua turvallisuustilanne näennäisesti helpottui ja elettiin toivossa ikuisesta rauhasta. Silloin Venäjäkin puhui Natoon liittymisestä, jolloin koko Natosta olisi tullut Suomen kannalta turha, jopa vaarallinen. Krimin valtauksen jälkeen 2014 olisi voinut olla teoreettinen mahdollisuus, jos kaikki jäsenmaat olisivat heti hyväksyneet ja suomalaiset poliitikot olisivat uskaltaneet tehdä päätöksen nopeasti kansalta kysymättä, mihin oikein kenelläkään ei olisi ollut valmiutta, kun Niinistökin oli varomattomuuttaan luvannut kansanäänestyksen. Todennäköisemmin olisimme jääneet vaaralliseen välitilaan vuosiksi. Sellainen olisi ollut edesvastuutonta uhkapeliä, ellemmme olisi saaneet turvaksemme merkittävästi ja nopeasti Yhdysvaltain joukkoja maaperällemme sen ajaksi, mille ei olisi ollut takeita Natosta. Tietoa ei ole, pyydettiinkö tai luvattiinko sellaista, ehkä ei.

Suomi osallistukoon Naton toimintaan täysimääräisenä jäsenenä. Se tarkoittaa myös velvollisuuksia, kuten osallistuminen muiden maiden auttamiseen. Nato ei edellytä varusmiesten tai reserviläisten käyttöä vierailu mailla, mutta Suomella tulee olla riittävästi ammattisotilaita ja aseita valmiina Naton sotilaallisiin tehtäviin hyvin lyhyellä varoitusajalla. Tämä tarkoittaa lähinnä ilma- ja merivoimia sekä joitain maa-voimien erikoisosastoja sekä ennen kaikkea kalustoa ja ampumatarvikkeita. Suomen päätehtävä on kuitenkin pitää oma rajansa, missä on ihan tarpeeksi tekemistä minkä tahansa sodan aikana.

Suomi ei jättänyt liiemmästi varauksia Nato-sopimukseen. Ydinenergialaki kuitenkin kieltää ydinaseet Suomen maaperällä. Ei pidä luottaa, että sellainen, kuten mikään ydinaseeton vyöhyke suojaisi Suomea ydinaseilta niiden normaalia, sinänsä hyvin korkeaa käyttökynnystä enemmän. Joka tapauksessa Suomi on liian lähellä Venäjää, jotta Naton eli Yhdysvaltain kannattaisi tänne ydinpommejaan laittaa, satunnaisia laivastovierailuja lukuun ottamatta. Tuskin Venäjäkään ensiksi lähettää ydinpommeja niin lähelle omaa rajaa, mistä laskeuma kulkeutuu Pietariin, mutta eipä Venäjän johto paljon omasta kansasta piittaa.

Emme voi kuitenkaan jättää puolustautumista Naton varaan. Nato on yllättävän heikko: Yhdysvallat on enemmän tai vähemmän luotettava riippuen kulloisestakin presidentistä ja melkein kaikki eurooppalaiset jäsenmaat tai ehdokkaat ovat laiminlyöneet puolustuksensa, eikä niiltä kovin paljon apua liikene. Meidän täytyy pystyä

pitämään oma tonttimme omin voimin, saaden kenties tiedusteluapua sekä ammuksia sekä joitain erikoistoimia.

Erityisesti liittoutuminen tarjoaa parempia mahdollisuuksia yhteiseen asekehitykseen ja asehankintaan. Suomi teki toki jo aiemmin kaikkensa tehdäkseen asevoimistaan Nato-yhteensopivan niin aseistuksen kuin johtamisjärjestelmien osalta, jotta voimme helposti ottaa ja antaa sotilaallista apua. Tämä tarjoaa myös suurempia mahdollisuuksia myydä omaa puolustusvälinetuotantoa, kuten kuljetuskalustoa, ammuksia ja elektronisia vempoleitä liittolaisille, joilla ei ole enää yhtä paljon poliittisia esteitä niiden hankkimiseksi.

Yhteistyötä voinee tehdä myös sotilaskoulutuksessa. Suomella on laajoja autoioita harjoitusmaastoja ja ampuma-alueita, jonne liittolaiset voivat tulla harjoittelemaan ja kehittämään aseistustaan. Suomen ilmatila on suhteellisen tyhjä suureen osaan Eurooppaa verrattuna. Keski-Euroopan maissa ei voi pitää pienäkään ilmasotaharjoitusta sulkematta ilmatilaa siviililentoilta, mikä aiheuttaa turhia kiertoreittejä. Suomi voisi perustaa Euroopan lentosotakoulun hävittäjälentäjien alkeis-, perus- ja jatkokoulutukseen sekä harjoitteluun.

Siviiliresilienssi

Meidän heikoin kohtamme ovat siviilit. Sivistyneinä ja inhimillisinä olentoina emme voi olla tuntematta sijaiskärsimystä toisten tuskasta. Tämä tekee meidät väistämättä haavoittuvaksi, altistaen kaikenlaiselle kiristykselle. Valtion johtoon pitää luoda uskottavat keinot kovien päätösten tekemiseen ilman turhaa poliittista taivastelua, kuitenkin rikkomatta kansanvallan ja oikeusvaltion perusteita. Tämä tuottaa varmasti haasteita, koska meidän tulee ensi sijassa puolustaa yleisiä inhimillisiä arvoja, nimenomaisesti noudattamalla niitä.

Väestön suojelua tulee tehostaa. Se tarkoittaa perinteisten väestönsuojien lisäksi suojaa uusia uhkia vastaan, myös kyberuhkia. Perinteisiä väestönsuojiaakin tarvitaan, koska Venäjä on osoittanut halunsa pommittaa siviilejä ja lamauttaa elämisen infrastruktuurit. Suomessa on hyvää peruskalliota, jonne voidaan rakentaa tunneleita, parkkipaikkoja, liikuntahalleja, varastoja sun muita tiloja, joita voidaan sotatilassa käyttää niin väestönsuojana kuin kriittisten toimintojen paikkana ja kuljetusväylänä. Metrojen, autotunnelien, kallioparkkien ja muiden maanalaisten tilojen rakentamista pitäisi kannustaa ihan väestönsuojelullisista syistä. Energian tuotannon ja jakelun pitää toimia myös pommien keskellä, kuten myös vedenjakelun ja viemäriverkoston sekä ruokahuollon.

Huoltovarmuutta pitää tehostaa, niin paikallisesti kuin valtakunnallisesti. Jälkimmäinen tarkoittaa parempia ja varmempia yhteyksiä ulkomaille, kuten maantie- ja rautatieyhteyttä Jäämerelle, ensiksi olemassa olevia maantie- ja rautatieyhteyksiä parantaen, koska uusi rata Yykeänperään (Skibotn) tai muuhun norjalaiseen satamaan tulee kohtuuttoman kalliiksi (ellei norjalaisilla ole joitain omia tarpeita, joilla kustannukset voidaan perustella).

Nykyiset yhteydet ovat liian epävarmoja, myös maan sisällä: Kemistä Ouluun kulkee suuremmalta osalta matkaa vain kaksikaistainen maantie, jolle ei ole kunnollisia korvaavia vaihtoehtoreittejä erityisesti jokien ylitykseen. Mikä tahansa yksittäinen

tulppa tiellä tai sillan särkyminen estää kaiken raskaan liikenteen. Pitäisi tehdä ainakin kaksi erillistä ajorataa selvästi erillisin silloin eli leveä moottoritie. Rautatiekin pitää kahdentaa eli rakentaa erillistä kaksoisraidetta ainakin kriittisimmille kohdille, jotka ovat helpoiten tuhottavissa ja vaikeimmin uudelleen rakennettavissa, kuten silloille. Vanhat sillat pitäisi rakentaa paremmin pomminkestäviksi. Ruotsalaisen raideleveyden tuominen Torniota pidemmälle ei liene kustannuksiin ja haittoihin nähden perusteltua. Tallinna-tunneli tai Merenkurkun siltatunneli eivät liene kustannustehokkaita keinoja, koska niille ei ole kaupallisia perusteluja. Ainakin ennen niitä jonossa on miljardeittain muita investointeja.

Aseistus

Puolustusvoimat päättäkööt budjetin puitteissa, mitä pyssyjä, miekkoja ja kilpiä tarvitsevat. Puolustusbudjetti pidettäköön riittävän suurena riittävän aseistuksen saamiseksi. Naton vaatimuksen 2 % kansantuotteesta täytämme helposti. Kun varusmiespalvelun todelliset ja piilevät kustannukset lasketaan, ollaan jo yli 3 % tason. Aseistuksen laatua ja määrää en omilla säännöillä rajoittaisi sen enempää kuin meitä sitovat kansainväliset sopimukset, joihin meidän naapurimaat ovat sitoutuneet.

Meillä on muutama vuosi aikaa virittää pyssyt valmiiksi. Ukrainan sodan päätyttyä kestää puoli vuosikymmentä, että Venäjä saa puolustusvoimansa hyökkäyskuntoon eikä välttämättä silloinkaan, koska kansa ei kestä jatkuvaa sotataloutta. Todellisuudesta vieraantunut johto ei sitä välttämättä tajua, vaan saattaa aloittaa typerän sodan vain hävitäkseen sen eikä ajattelukykyisistä ja moraalisisista ihmisistä puhdistettu sotilasjohto välttämättä ymmärrä tai uskalla sitä edes vastustaa.

Puolustusvoimainen aseistojärjestelmä sisältää lukuisia erilaisia aseita ja laitteita. Mitä useampia erilaisia aseita meillä on, sitä useampaa erilaista asetta vastaan potentiaalisen vihollisen pitää valmistautua taistelemaan. Itse asiassa emme edes tarvitse kaikkia mahdollisia aseita, vaan valmius niiden nopeaan käyttöönottoon jo pakottaa vihollisen tuhlaamaan resursejaan niiden huomioon ottamiseen. Joskus pelkkä suunnitelma tai ilmaan heitetty ehdotus jo riittää pelottamaan. Neuvostoliittokin hajosi pitkälti Yhdysvaltain SDI-suunnitelman seurauksena, vaikka sitä ei tähän päivään mennessä ole saatu toimimaan siten, kuin Reagan uhosi.

Seuraavia ajatuksia ei siis pidä ottaa kovin kirjaimellisesti.

Maasota

Maamiinoista luopuminen oli virhe, joskaan ei kovin kauhea. Korvaavia aseita on kehitetty – esimerkiksi etäohjatut älymiinat ovat sallittuja. Toisaalta maamiina on maailman yksinkertaisin ase, jota joka ikinen konepaja voi sodan sytyttyä, tai jo konkreettisen sodan uhan alla tuottaa nopeasti niin paljon kuin rautaa riittää. Jakelu muodostaa suuremman pullonkaulan kuin valmistus.

Yksittäiseltä sotilaalta vaaditaan entistä enemmän toiminta- ja havaintokykyä. Erityisesti pimeänäkö ja muu yliaistillinen havaitseminen korostuu. Sotilaita pitänee varustaa entistä paremmin elektronisin havainto- ja viestintälaittein sekä erilaisin

tyhmin tai älykkäin aseina, esimerkiksi vihollisen droneja vastaan. Niitä on myös osattava käyttää.

Sotilas tarvitsee omasuojaa luoteja ja kranaatteja vastaan. Nykyaikaisen rintamasotilaan varustukseen kuuluu perinteisen kypärän lisäksi luotiliivit, joita ei ehkä kaikille riitä. Saisi riittää ainakin etu- ja takalinjoille, missä ollaan alttiina vihollisen suoralle tai epäsuoralle tulelle. Hyvä suojaus sallii sotilaan jatkaa taistelua osumankin jälkeen ja kenties antaa lisää rohkeutta hyökätä. Sotilaan tulee myös suojautua tähyystystä vastaan, erityisesti ylhäältä päin tulevaa.

Ukrainan sota osoitti liikkuvuuden merkityksen. Erityisesti tykistö pitää saada nopeasti ja salaisesti asemaan, ampua nopeasti ja ennen kaikkea poistua nopeasti ennen kuin vastatykistö iskee. Traktorivetoiset irtotykit ovat osoittautuneet vanhanaikaisiksi uusien telatykkien rinnalla. Nopeasti liikkuvaa järeää tykistöä siis tarvittaisiin – onneksi meillä sellaista jo on enemmän kuin muilla. Periaatteessa tykkiä tai ohjuslavettia voisi kuljettaa myös järvellä liikkuvalla lautalla, mutta se lienee teoreettisempi juttu sen haavoittuvuuden vuoksi. Toinen vaihtoehto olisi tuottaa halpoja irtoputkia, jotka laitetaan hiiabilla paikoilleen maata vasten yksinkertaisen säädettävän A-tuen varaan, ammutaan kerran etälaukaisimella ja jätetään siihen vihollisen ammuttavaksi ammunnan jälkeen ja hutilaukausten jälkeen uudelleen ladattavaksi. Saa aika tarkka osuma tulla, jotta pelkän tykinputken tuhoaa. Tyhmän tykin järkevä käyttö tietenkin edellyttää itseohjautuvaa älyammusta, joita Suomella lienee ainakin kehitteillä.

Liikkuvuus edellyttää muutakin kuljetuskalustoa. Se voi tarkoittaa yhtäältä raskaita panssaroituja ajoneuvoja ja toisaalta keveitä ja ketteriä kulkuneuvoja, jotka pystyvät liikkumaan vaikeassakin maastossa eri vuodenaikoina. Sotilaiden lisäksi pitää pystyä kuljettamaan ammuksia kulloisillekin ja tuleville ampumapaikoille, koska sota kuluttaa ammuksia, sekä evakuoimaan haavoittuneet. Helikopterikalustollekin lienee tarvetta, vaikka sellainen on osoittautunut teknisesti ongelmalliseksi Suomessa ja koko Länsi-Euroopassa. Järvien ja jokien ylitykseen tarvitaan vesikulkuneuvoja, joko erillisiä tai amfibiolaitteita. Ilmeisesti kaikki maan liikenevät tehtaot jo valmistavat kuljetuskalustoa linjat punaisina niin Suomelle kuin ulkomaille.

Kaukovaikutus

Ammuksilta vaaditaan entistä pitempää kantamaa. Koska vihollinen ampuu syvältä, on myös itse iskettävä syvälle ja tarkasti. Se tarkoittaa pidemmän kantaman tykkejä itseohjautuvien ammuksien, erilaisia maalta, mereltä ja ilmasta laukaistavia ohjuksia, niin risteilyohjuksia kuin ballistisia ohjuksia, sekä kauas kantavia torpedoja. Näiden laukaisuun tarvitaan myös sopivia maalla, merellä ja ilmassa liikkuvia alustoja.

Kalliiden täsmäaseiden lisäksi voi tuottaa massoittain halpisaseita. Se tarkoittaa erityisesti yksinkertaisia lyhyen ja pitkän kantaman lennokeita, jotka ennen kaikkea haastavat vihollisen ilmatorjunnan ja joskus saattavat osuakin kohteeseen. Ne myös paljastavat vihollisen ilmavalvonnan ja ilmatorjunnan heikkoudet.

Jos halutaan oikeasti järeää kalustoa, niin rakennetaan peruskallion sisään kilometrin mittainen kuiluputki, jolla ammutaan tuhansien tonnien ammus semi-orbitaalille ballistiselle radalle. Hypersooninen ammus ei tarvitse edes räjähdettä,

vaan kineettinen energia riittää aiheuttamaan ydinpommiin verrattavan räjähdysen. Se on täysin torjumaton juttu, jolla voidaan vaikka tukkia Pietarin vesiväylät ampumalla kraatterit matalaan merenpohjaan. Sellainen lamaannuttaisi vihollisen puolustuskyvyn minimaalisin ihmisuhrein. (Muurmannin väylän tukkiminen on vaikeampaa sen syvyyden vuoksi – siinä menee vain kulloinkin kulkevat laivat ja osa satamassa lojuvista). Toki 10 000 kappaletta yhden tonnin painoista täsmäämmusta aiheuttaisi paljon enemmän vahinkoa vihollisen sotavoimille kuin yksi 10 000 tonnin ammus, mutta myös maksaisi kertaluokkia enemmän.

Laivasto

Merivoimat ovat tilanneet uusia korvetteja (yht. 1,5 G€, 117 m; 4300 t). Ne viivästyvät uhkaavasti, mutta ehkä eivät liikaa. En ole täysin ymmärtänyt, mihin tarvitsemme suuria sota-aluksia pikkuruisten ketterien paattien sijaan, mutta ehkä niille on käyttöä Suomen olosuhteissa erilaisissa saatto- ja suojaustehtävissä erityisesti epä määräisen sodan tai sodanuhan aikana.

Myös muita sota-aluksia tarvitaan niin tulitukseen, miinoittamiseen, miinanraivaukseen kuin kuljetukseen. Korvettien tullessa muutama vanha alus hylätään. Jäljelle jää 4 Hamina-luokan ohjusvenettä (51 m, 250 t), 3 Pansio-luokan miinalauttaa (43 m, 603 t), 3 Katanpää-luokan miinantorjunta-alusta (52 m, 680 t) sekä lukuisia pienempiä paatteja erityistehtäviin ja kuljetukseen. Toivottavasti se riittää, budjettiin tuskin mahtuu muuta vähään aikaan.

Valtion jäänmurtaajat pitäisi varustaa vähintään itsepuolustusasein ja suunnitella niihin valmius myös järeämpään sotakäyttöön. Sodassa ne ovat joka tapauksessa strategisia kohteita, jotka pyritään tuhoamaan. Niiden pitää pystyä suojautumaan ohjuksia, torpedoja ja kamikaze-veneitä vastaan. Valtio lienee tilaamassa uusia järeitä jäänmurtajia, joiden taistelukykyyn voi vaikuttaa. Toki on otettava huomioon, että kesällä jäänmurtaja ei liiku erityisen nopeasti tai ketterästi, koska jäänmurtoon suunniteltu keula nostaa veden vastusta, mutta jos talvipera suunnitellaan kesäkeulaksi, voi meno käydä vähän vauhdikkaammaksi. Joka tapauksessa siitä tulee kompromisseja.

Rajavartioston vartioalukset tietenkin suunnitellaan sotavalmiiksi. Niin on tehty aina, enemmän tai vähemmän julkisesti. Nyt ne ovat tilaamassa entistä suurempaa ja pystyvämpää kalustoa, hyvä niin.

Vain punaisen ristin tunnuksin varustetut sairaala-alukset jätetään aseistamatta. Liekö Suomella edes sellaisia?

Suomelta puuttuvat sukellusalukset. Kuulemma merivoimat niitä kovasti himoavat, jo pelkästään harjoittelua varten, kunhan se ei veisi muita resursseja merivoimilta. Itämeri jopa soveltuu hyvin tietynlaisille sukellusaluksille, koska pohjalla voi vaania aika piilossa. Yhteistyö Ruotsin ja muiden liittolaisten kanssa voi kuitenkin riittää. Sukellusalukset ovat erittäin kalliita aseita ja voivat viedä resurssit muilta kehityskohteilta. Kunnollisen sukellusvenelaivaston hankkiminen maksaisi miljardeja kaikkine siihen liittyvine infrastruktuureineen. Se saattaa tulla ajankohtaiseksi sitten, kun akuutimmat hankinnat on tehty ja maksettu (F-35, harjoitushävittäjät, korvetit, tykit, ohjukset, lennokit, mitä lie).

Ilmapuolustus

Ilmavoimat saanee muutaman vuoden päästä uusia F-35 hävittäjiä. Kalliiksi ne tulevat, vaikka saatiinkin uskomattoman hyvään hintaan.

Uusien hävittäjien arsenaalista ei liene tehty päätöksiä. Kone itsessään on pelkkä lavetti, joka kantaa aseita. Se tarvitsee sekä erilaisia ilmasta ilmaan ohjuksia että erilaisia maa- ja merimaaleja kohtaan käytettäviä aseita, niin halpoja kuin kalliita, niin pieniä kuin suuria, jotka voivat olla liitäviä, putoavia tai itselentäviä. Yhdysvallat on jo antanut myyntilupia joillekin ohjuksille, mutta vaihtoehtoisiakin aseita on kehitteillä, myös Euroopassa. Tämän hetken tehokkain ilmamaaleja vastaan ammuttava ohjus lienee eurooppalainen MBDA Meteor, jota varmasti harkitaan, elleivät amerikkalaiset pane paremmaksi.

Vanhoista Horneteista ei ole pakko luopua, vaan ne voidaan vaikka muuttaa autonomiseksi syvähyökkäyskoneiksi, niin ei tarvitse ylläpitää lento-osaamista. Ainakin Australia on kehittänyt itseohjautuvuuden Horneteihin. Jos se toimii, Suomi voi hallia kaikki maailmalta vapautuvat käytetyt Hornetit. Ukrainan tarpeisiin Suomen Hornetit vapautuvat liian myöhään, mutta saahan niitä luvata vaikka hämäykseksi.

Suomen pitää myös tehdä ennemmin tai myöhemmin päätös ikääntyvien Hawk-harjoitushävittäjien korvaamisesta. Suomeen niitä hankittiin 1980-1985, muutama lisää 1993-1994 ja myöhemmin 2010-luvulla Sveitsistä käytettyjä (valmistusvuodet 1989-1991), joista on yhteensä jäljellä noin 30. Hawk suunniteltiin pääosin 60-luvulla ja tuli käyttöön Britanniassa 1974. Yhteensä niitä on valmistettu yli 1000 kappaletta niin briteille kuin vientiin ja niitä saa edelleen ostettua niin uusina kuin käytettyinä. Siten ei ole mikään pakko vaihtaa tyyppiä, joskin modernimpiakin koneita olisi tarjolla ja tulossa. Ainakin vaihtoa voidaan viivyttää haalimalla käytettyjä koneita maailmalta, elleivät muutkin maat kilpaile samoista yksilöistä (Viimeksi kai kilpaili, mutta Suomi voitti). Joka tapauksessa koulukonekin pitää varustaa sopivin asein, joilla ainakin voidaan ampua alas risteilyohjuksia ja lennokkeja. Koska F-35:stä ei ole tehty kaksi-paikkaista koulutuskonetta lainkaan, tarvitaan siirtymän varmistamiseksi varsin järeää harjoitushävittäjää, koska kaikkea harjoittelua ei voi simulaattorissa tehdä.

Viime vuosikymmenellä käytettynä hankitut Grob alkeiskoulutus koneet kestänevät vielä pitkään. Lisää voidaan tarvita, jos Suomi alkaa myydä koulutusta muille liittolaisille, mihin meillä on mahdollisuuksia vapaan ilmatilan vuoksi. Silloin voisi hankkia laajemmankin kirjon koulu- ja harjoituslentokoneita. Sen päättäminen ei ole vain meidän juttu, vaan riippuu sitten laajemmista tarpeista ja varmaan myös poliittisesta kähmännästä.

Ilmavoimilla on ollut lukemattomia muita konetyyppejä tiedustelusta maalin-hinaukseen. Varmaan edelleen tarvitaan niin kuljetus- kuin elsokoneita. Sinänsä mikä tahansa Cessna tai Airbus voi hätätilassa toimia lavettina, joka kantaa jotain asetta, joskin toiset ovat aika kustannustehottomia ja itsevaarallisia moiseen tarkoitukseen, mutta kehitettäköön luovasti erilaisia mahdollisuuksia siltä varalta, että sota jatkuu pitkään ja paremmat laitteet loppuvat kummaltakin puolelta.

Uudet F-35 hävittäjät tarvitsevat uutta infrastruktuuria. Niiden Hornetia pidempien kiitotievaatimusten vuoksi pitänee rakentaa ainakin joitain uusia maantietukikohtia tai pidentää korpikenttiä. Nato-kaverit eivät muutenkaan pysty operoimaan Hornetille riittävältä 800 metrin kiitotieltä, joten heitäkin varten pitää rakentaa pidempiä varakiitoteitä jo ennen uusien hävittäjien tuloa, olkoonkin, että historialliset, MiG-ajan nousutiet ja varalaskupaikat ovat yli kahden kilometrin mittaisia. Tietä Suomessa riittää ja moni maantie kaipaa parantamista ja leventämistä muutenkin. Liikenteellisistä syistä moottoritiet vaan tehdään nykyisin jatkuvasti kaartuviksi, joten parin kilometrin suora vaatii erillistä suunnittelua. Natoutuminen helpottaa ulkomailta kauempana rintamasta olevien tukikohtien käyttöä, jos omat osoittautuvat liian vaarallisiksi.

Itsekulkevat aseet ja lavetit

Uskon enemmän autonomisiin tai etäohjattuihin kuin miehittyihin välineisiin. Automatisoitu paikallinen taistelupäätöksentekojärjestelmä pystyy käyttämään monipuolista digitaalista tiedustelutietoa tarkemmin ja tekemään nopeampia ja parempia päätöksiä kuin stressattu sotilas. Se voidaan niveltää paremmin monilähteisiin sensoridatoihin ja monimutkaiseen tiedonkäsittelyyn ja nopeaan maalinvalintaan ja tulenohjaukseen. Miehittämätön väline voidaan uhrata helpommin kuin miehitetty, joten sen omasuojaan ei tarvitse sijoittaa yhtä paljon resursseja. Erityisesti halpaa itsekulkevaa kulkuneuvoa voidaan käyttää atrappina, jolla houkutellaan vihollinen avaamaan ja tuhlaamaan tulta ja paljastamaan asemansa. Miehittämättömät välineet soveltuvat myös miinojen ja räjähtämättömien ammusten raivaamiseen.

Siksi suosittelisin, että puolustusvoimille kehitetään ja hankitaan ohjusten, torpedojen ja muiden kamikaze-välineiden lisäksi

- erikokoisia ja erilaisia miehittämättömiä lentovekottimia niin hyökkäykseen, torjuntaan kuin tiedusteluun, ja tietenkin kaikenlaiseen hämäykseen;
- miehittämättömiä rynnäköajoneuvoja erilaisilla aseilla (tykki, konekivääri, ohjus, haulikko, miina, miekka, sähkö, ääni tai säteily) ja vetotavoilla (renkaat, tela, jalat,...);
- miehittämättömiä hyökkäysveneitä ohjuksilla, torpedoilla tai miinoilla, sekä
- sotilaan näköisiä robotteja tulenhoukuttimeksi (myös puihin – niitä ne pelkää).

Minä olisin jättänyt jopa F-35:t kokonaan ostamatta ja hankkinut tilalle erilaisia miehittämättömiä hävittäjäpommittajia ja muutaman miehitetyn ilmapoliisilentokoneen. Ilmataisteluooperaatiot ovat kuitenkin mekaanista päätöksentekoa elektronisen datan perusteella, minkä tekoäly tekee ihmistä tarkemmin ja luotettavammin. Ehkä ne tiesivät kuitenkin minua paremmin, mitä tekivät, ja samalla ostettiin liittolaissuhde Yhdysvaltoihin, mikä oli siinä tilanteessa tärkeää ja on tässä tilanteessa vieläkin tärkeämpää.

Meritaisteluun voi hyvällä kelillä käyttää ihan vanhaa ja halpaa kaksitahtikoneella varustettua moottorisoutuvenettä. Sellaisia ovat rannat väärällään. Ei se tarvitse muuta kuin automaattiohjauksen. Riittävällä bensatankilla vene kulkee tarpeeksi pitkälle Suomenlahden päähän, vaikka ensisijaisempana kohteena olisivatkin lähelle tulevat vihollisen maihinnousualukset. Sen pohjalle voidaan lastata räjähteitä tai vaikka pieni

ohjus tai sitten tiedustelulaitteita. Voi se hinata ajomiinaakin. Kovemmassa kelissä pitäisi laittaa rätti päälle ja pumppu pohjaan. Myrskyyn tarvitaan sitten eri paatit: vanhat purjeveneet kulkisivat kovemmissakin aalloissa, jos moottorissa tehot vain riittävät. Voi purjeveneitä purjeillakin ajaa – yksinpurjehtijatkin nukkuvat välillä ja antavat veneen ohjata itse itseään – kunhan tuuli on tarpeeksi tasainen, vaikka kovakin. Helppo ne on ampua upoksiin, jos ne nähdään ja tunnistetaan, mutta siinä voi mennä viholliselta kallis ohjus halpaan maaliin. Vihollisen merivalvontaa ja ammuttua ohjusta voidaan aina harhauttaa elektronisesti tai vetämällä perässä pitkän köyden päässä tutkaheijastimia. Tietenkin sitten tosi-iskuihin olisi ketteriä ja huippunopeita pikaveneitä.

Toisaalta teknologinen kehitys sallii aivan uudenlaisten suhteellisen edullisten etä- tai itseohjautuvien sukellusalusten kehittämisen. Miehittämätön alus voidaan suunnitella pienemmäksi ja tehokkaammaksi, kun miehistötiloja ei tarvita eikä sitä myötä yhtä vahvaa itsesuojausta. Se voidaan ladata palovaarallisilla litium-akuilla, jotka riittävät yhden mission suorittamiseen. Rannikot voidaan varustaa latausasemilla. Aseistuksena voi olla torpedoja laivan upottamiseksi, ohjuksia maa-, meri- tai ilmamaaleja vastaan sekä miinoja, joilla voidaan sulkea laivaväyliä. Alus voi toimia myös miinantorjunta-tehtävissä

Tuulen mukana kulkeva ilmapallokin voi olla kustannustehokas ase, jos se pakottaa vihollisen käyttämään kallista torjuntaohjusta. Jos sitä ei alas ammuta, se kulkisi vallitsevan tuulen mukana yleensä itään, kenties jopa Moskovaan. Vihollisen ilmatilassa se voisi kuormasta riippuen tarkkailla tilannetta, häiritä vihollisen laitteita, laukaista it-ohjuksen tai pudottaa täsmäpommin. Lentokoneen tykillä ilmapalloja ei aina uskalleta ampua, koska vetyräjähdys tai muu räjähdys voi upottaa ampujan tai ilmapallossa itsessään voi olla halpa ja kevyt lyhyen kantaman infrapunaohjus omasuojaksi. Tietenkään kaikissa palloissa ei olisi mitään kallista kuormaa, paljon tutkaheijastimia vaan.

Joka tapauksessa pieninkin sotilasosasto tarvitsee oman tiedustelulennokkinsa, isommat useita sekä taistelulennokit päälle. Vaanivat lennokit ovat osoittautuneet aivan käännteentekeviksi Ukrainassa, joten sellaisia tarvitaan Suomeenkin, vaikka suomalainen metsämaasto niitä vähemmän suosii.

Vihollisen lennokkeja vastaan tarvitaan taas omaa aseistusta, niin luoteja tai hauleja ampuvia kuin sähkömagneettisia, tai ihan pahki törmääviä. Pelkkä verkko ilmassa tuskin niitä pysäyttää, mutta voihan sellaista kokeilla. Ihan erityisesti puska-joukkojen on opittava suojautumaan lennokkien tähytykseltä ja tulelta.

Syväälle iskevät hyökkäyslennokit ja ohjukset pitää pystyä ampumaan alas ennen kuin ne osuvat kohteeseensa. Tärkeimmät kohteet voidaan suojata ilmatorjuntapysyillä, mutta ei taatusti koko maata. Kenties ihan vanhanaikainen halpa rupelihävittäjä ampuisi hitaat ja halvat hyökkäyslennokit alas edullisimmin. Voisiko alkeiskoulutus koneet ja yhteyskoneet varustaa sopivalla pysyillä sitä varten vai hankitaanko erikseen laivueittain keveitä ja halpoja lennokintorjuntahävittäjiä tai kenties ilmataisteluhelikoptereita? Ehkä varta vasten suunniteltu taistelulennokki toimii tehokkaimmin toista lennokkia vastaan. Lennokeiden havaitsemisen, tunnistamisen ja paikallistamisen ei pitäisi olla ongelma nykyaikana.

Ilmahyökkäyksen torjuntaan voidaan käyttää jopa halpaa rupelilennokkia, joka pörrää muutaman kilometrin korkeudessa kantaen ohjusta, joka voidaan ampua lähestyviä ilmamaaleja kohtaan. Se pääsisi lähemmäksi kohdetta kuin maalla olevat lavetit ja korkealta ammuttuna ohjuksen kantomatka olisi selvästi pidempi. Ei se välttämättä kovin tehokas ole, mutta voi pelottaa vihollisen lentäjiä tarpeeksi.

Koulutetut tai villit eläimetkin toimisivat autonomisen vempelen tavoin. Sotaporoja, taistelurottia ja hyökkäyskarhuja voi toki kasvattaa ja kouluttaa, mutta käytännössä niiden merkitys jäänee pelotuksen ja hämäyksen tasolle, mikä sinällään voi olla merkittävää. Koiria kuitenkin aina tarvitaan, erityisesti kaukopartioille.

Huolto ja logistiikka

Ammuksia tarvitaan paljon sodan pitkittyessä. Suomessa on ilmeisesti oletettu sodan päättyvän suhteellisen nopeasti joko voittoon tai tappioon, mutta se voi jäädä ratkaisemattomaan vaiheeseen vuosiksi. Silloin pitää pystyä tuottamaan ammuksia sitä mukaa, kun niitä käytetään. Meillä pitää olla tuotantolinjat ja logistiikkaverkot, joita ei helposti tuhota. Suomessa lienee suhteellisen hyvin tuotantoa, valmiutta ja osaamista, mutta varmaan siinä lienee vielä kehittämistä. Suomesta voisi tulla koko Länsi-Euroopan ammustuottaja, koska muualla ammusten tuotantoa on laiminlyöty enemmän.

Ammusten, aseiden ja tarvikkeiden kuljetus suuntaan ja toiseen vaatii tietenkin kestäviä ja turvattuja kuljetusväyliä. Onnistuuko sitten helpoiten autolla, junalla, laivalla vai lentokoneella, riippuneen niin sotatilanteesta kuin käytössä olevasta kalustostakin. Suomen pitää varautua niin, että erilaista kuljetuskalustoa on riittävästi ja sisäiset ja ulkoiset kuljetusväylät vetävät. Kuten edellä huoltovarmuuden kohdalla oli puhetta, Suomen pohjoiset kuljetusreitit eivät ole täydessä iskussa, vaan niitä olisi hyvä varmentaa.

Jatkosodassa vielä hevosia käytettiin rintamakuljetuksiin. Nykyisellään hevosia on liian vähän massiivisiin kuljetuksiin ja ne ovat liian haavoittuvia. Toki hevosmiehet saavat edelleen käyttää hevosia, minne ne sopivat tai minne moottoriajoneuvot eivät pääse.

Viimeiset kilometrit poteroihin ja pusikoihin voidaan kuljettaa vaikka lennokeilla. Tarvitaan vaan sopivan raskaita drooneja, oletettavasti nelikoptereita. Tykin ammuksat painavat kymmeniä kiloja, ohjukset enemmän, joten kuljettimen pitää olla lelua järeämpi. Ruokaa ja viestejä voidaan kuljettaa pienemmälläkin värkillä.

Tietosota

Viesti

Viestit tulee pystyä välittämään luotettavasti, nopeasti ja tarkasti. Vihollinen ei saa saada viestiä haltuunsa. Tämä edellyttää kehittyntä langallista ja langatonta viestilaitteistoa. Radioviestinässä Suomella lieneekin maailman edistyneintä osaamista, joten meillä lienee laitteita paitsi omiin tarpeisiin, myös vientiin. Toisaalta piuhaakin tarvitaan edelleen, koska sillä välitetään paljon enemmän tietoa ja sitä on vaikeampi kuunnella.

Teoriassa kvanttiteknologian avulla voidaan välittää murtamatonta viestiä. Teoria pätee vain rauhan aikana: sodan aikana on aivan liikaa kiirettä ja häiriötekijöitä kvantti- viestien lähettämiseksi, ellei sitten kyse ole ihan ultrakriittisestä viestistä. Osaamista kannattaa kehittää joka tapauksessa, turhaan hypettämättä.

Nyky sodassa korostuu digitaalinen koneiden välinen viestintä. Puheviestit jääkööt hätävaraksi ja hämäykseksi.

Viestintään kuuluu tietenkin vale- ja harhaviestien lähettäminen. Se lienee jo aika automaattista hommaa.

Tiedustelu

Menestyksellä sodankäynti edellyttää tarkkaa tietoa vihollisen toiminnasta. Tietoa saa itse hankkimalla tai liittolaisilta vaihtokauppana tai muuten vaan. Vierailta tulevaan tietoon tulee tietenkin suhtautua aina tietyin varauksin, koska jokainen saattaa pantata tärkeitä tietoja. Suomella lienee hyvin toimivat kansainväliset tiedusteluverkostot, joista tietenkään ei hiiskuta kenellekään. Siten emme voi puskiasta huudella, mitä meiltä puuttuu ja mitä pitää hankkia.

Avoimista ja avatuista tietolähteistä saa runsaasti tietoa, kun sen saa vaan käsiteltyä. Tietenkin tarvitaan myös perinteistä vakoilua ja vakoilijoita.

Ajankohtaisinta tietoa saadaan elektronisin tiedustelulaittein. Oletan Suomen tarvitsevan sekä kaukotiedustelua sekä lähitiedustelua. Se tarkoittaa maanpäällistä signaalitiedustelua ja avaruudessa tai ilmassa kulkevia tarkkailulaitteita. Näitä tarpeen mukaan hankittakoon ja sitä varten kehitettäkään tarvittavaa osaamista. Tiedustelusatelliitteja voi laittaa itse tai käyttää yhteisiä satelliitteja – intressit ovat pääosin yhteisiä, mutta painopisteet erilaisia: Suomi tarvitsee kipeimmin tietoa heti itärajan takana tapahtuvista tapahtumista, joiden tarkkailuun on vaikeaa kehittää täsmäsatelliittia, vaan se vaatii laajan joukon vakoilusatelliitteja, jotka sitten saavat dataa muualtakin. Strategiaan riittää päiväntuore tieto, esimerkiksi satelliiteista, mutta tulenjohtoa varten tiedustelutiedon tulee olla reaaliaikaista, mitä varten tarvitaan erityisesti tiedustelulennokeita.

Lähtökohtaisesti jokainen taisteluyksikkö on tiedusteluyksikkö. Jokainen yksikkö lähettää tehtävän- ja piiloutumismukaista omakohtaista tilannekuvaa eri tasojen tilannekeskuksiin, joissa niistä kootaan paikallinen, alueellinen tai valtakunnallinen tilannekuva tulen-, taistelun- ja sodanjohtoa varten. Tiedonkäsittely pitää tietenkin hajauttaa, jotta munat jäävät eri koreihin.

Valtavan tiedon käsittely tarvitsee tietenkin valtavasti osaamista. Suuren datamäärän käsittely edellyttää koneoppimista ja tekoälyä, mitä Suomessa on jotenkin vältelty ja kartettu vuosikymmenen. Laitepuolella osaamista lienee paljon enemmän, myös kvanttietokoneissa. Vaikka kvanttietokoneet saattavat sopia tiettyihin laskenta-tehtäviin, valtaisan reaaliaikaisen tiedon jatkuva välitys sisään asettanee vaikeasti ylitettäviä haasteita. Ongelmien ratkaisuun pitää sijoittaa resursseja realistisin odotuksin.

Hämäys

Hämäystoiminta pitää myös nostaa toiseen potenssiin. Venäläiset ovat hämäyksen mestareita (maskirovka), mutta heille voi vastata samalla mitalla. Tarvitsemme siis kaikenlaisia pelleaseita, hämäysohjuksia, akustisia ja sähkömagneettisia lähettimiä, valesotilaita, valemiiinoja, valemuuureja ja virtuaalibluffeja. Erityisesti lähetetään erilaisia uskottavan tai uskomattoman oloisia vateviestejä kaikilla mahdollisilla kanavilla, sekä sotilaille että siviileille, joko omaa tai vihollista teeskennellen. Omien pitää vaan erottaa oikea viesti kohinasta.

Lisäksi pitäisi kehittää enemmän tai vähemmän näkyviä valeprojekteja, jossa kehitetään ja hankitaan olemattomia puolustuslaitteita ja torjuntamenetelmiä, joita vastaan vihollisen pitää varautua. Joskus voi käydä niinkin, että luova hämäysprojekti poikiikin ihan oikean läpimurtokeksinnön.

Parhaimmillaan hämäys toimii kaksois- tai kolmoishämäyksenä. Hämäystä tämäkin kirjoitus on.

Kalpalinja

Ukrainan sota on palauttanut linnoittautumisen merkityksen. Sellainen vaikutti ensimmäisen maailmansodan puuhastelulta, mutta sota on ajautunut asemasotaan, missä kumpikaan osapuoli ei pysty etenemään, vaan törmää vastustajan linnoitteisiin ja miinoitteisiin. Ilmeisesti miinoitus on konkreettista estettä tehokkaampi – tehokkaimpia lienevät liikkuvat älymiinat. Linnoitus ei estä maahanlaskuja, mutta sellaiseen ei Venäjälläkään ole voimavaroja tai uskallusta. Suomen luonto tarjoaa jo luonnollisen linnoitteen suurelle osalle rajaa.

Armeija päättäköön kuinka kustannustehokkaasti rajan linnoittamisella torjutaan vihollista. En vaadi tarpeetonta linnoittamista, mutta sallisin sen niin pitkälle, kuin armeija kokee tarpeelliseksi ja resurssit riittävät. Rajalle voisi rakentaa sotilaallis-psykologisen Kalpalinjan, joka ainakin hidastaisi yllätyshyökkäystä ja toimisi pelotteena ja hämäyksenä, parhaimmassa ja todennäköisimmässä tapauksessa estäen hyökkäyksen ajattelemisenkin olemassaolollaan tai uskolla siihen.

Kalpalinjassa voisi olla tai olla olevinaan paikasta riippuen rajalla tai syvemmillä sisämaassa seuraavat esteet:

1. vahva raja-aita, joka pysäyttää ainakin heikosti varustautuneet ihmiset, kuten pakolaiset
2. piikkilankaeste, joka pysäyttää ratsuväen ja hidastaa jalkaväkeä
3. järeää metsää, joka pysäyttää useimmat ajoneuvot ja pelottaa kaupunkisissejä
4. luontaista ja teennäistä suota, johon uppoavat miehet ja ajoneuvot
5. vesistöä, jonka ylittäminen vaatii raskaan ylityskaluston tuomista
6. peltoaukeaa, josta hyökkääjät on helppo ampua

7. graniittipaaseja, teräspaaluja ja betonitolppia, jotka pysäyttävät panssarivaunut ja muut suurikokoiset hyökkäysajoneuvot
8. piilevät vallihaudat, jotka upottavat ajoneuvot
9. älymiinoja kohdissa, joihin hyökkäys ohjataan tai joihin se ilmeisimmin ohjautuu
10. teiden ja ratojen alla suuret onkalot räjähdettä, joka räjäytetään vaikka kolmannen junan tai kolonnan alla
11. halpatykkejä ja kallisojjuksia valmiiksi kohdistettuna vihollisen suunnitelluille pysäytyspaikoille
12. bunkkereita ja juoksuhautoja puolustukseen
13. torneja ja tolppia tiedusteluun ja ammuntaan
14. maihin ja puihin itseampuvia konepyssyjä, tarkkoja täsmäaseita ja halpoja pelotusaseita
15. vaanivia lennokkeja valmiina
16. ampiaispesiä ja muita ötököitä sekä sotarottia ja muita ällöttäviä tai pelottavia eläimiä eksoottisia petoja myöten
17. ilmamiinoja eli automaattisesti aktivoituvia ilmatorjuntahaulikoita
18. neliömetrin paksuinen suprajohtava maanalainen sähköjohto, jossa kulkeva muutaman giga-ampeerin sähkövirta aiheuttaisi maastoon semmoisen magneettikentän, jotta tykinputket taipuvat, nallit räjähtävät, metalliset silmälasinsangat iskevät kipinää korvien välissä, hammaspaikat poksahtavat kuumuudesta ja kaikki sähkölaitteet hajoavat myös matalalla lentävistä lentokoneista.
19. viinikellareita ja viinakaappeja sekä muita namuja
20. teitä, jotka eivät vie minnekään
21. tienviittoja väärin päin
22. ihan hillittömästi kaikkia muita hämäyslaitteita ja häirintävempeleitä (esteen, miinan, tutkan, tunnistimen, tykin, tuliaseman, bunkkerin, eläimen ja sotilaan näköisiä kohteita, valoja, kaiuttimia, piipittimiä, paukuttimia, säteilijöitä, savustimia, hajustimia, lämmittimiä, tärstimä, epättimiä y.m.)

Lisäksi oletan rajalle ja koko maahan kattavan ja monenkertaisesti varmennetun hajautetulla tiedonkäsittelyjärjestelmällä varustetun monikanavasensoriverkoston (aktiivinen ja passiivinen tutka, laajakirjokamerat, kuuntelulaitteet, kaikuluotaimet, tärinäntunnistimet), joka paljastaa jokaisen rajan ylittävän ihmisen, eläimen ja häiveohjuksen sekä määrittää niiden reitit. Kohteesta ja paikasta riippuen voidaan päästä metrien tai millimetrin tarkkuuteen ja erotuskykyyn. Tehokas puolustautuminen edellyttää tarkkaa ja luotettavaa tietoa vihollisen sijainnista, laadusta ja aikeista. Omatkin miehet pitää tunnistaa ja erottaa vieraista.

Rauhan aikana räjähteiden ja pyssyjen aktivointi vaatisi ihmisen päätöksen, mutta sodan aikana miinat ja muut aktivoituisivat automaattisesti. Tietävästi itäsuuntaisten teiden varsille, erityisesti silloille ja kalliioleikkauksille on ammoisista ajoista lähtien laitettu miinat valmiiksi tai ainakin puolivalmiiksi.

Päiväkotiäitää tarvitaan erityisesti laittomia reittejä tulevien pakolaisten torjumiseksi rauhan aikana. Sen taakse voi vielä virittää natolankaa tai sähköpaimenta vaikeuttamaan sen rikkomista. Ihmisten jättäminen kuolemaan rajan taakse tietenkin olisi epäinhimillistä, mutta lähtökohtaisesti he ovat Venäjän vastuulla. Hätätilassa voi heittää ruokaa, juomaa, teltoja ja makuupusseja rajan yli.

Rajaesteet haittaavat tietenkin eläinten kulkua. Lapissa on tarkoituksella laitettu rajalle aita, jolla estetään porojen kulku, mutta ei juuri hidasteta määrätietoista ihmistä. Kaakkoisrajalle pitäisi jo eläinsuojelun vuoksi laittaa aita, jolla estetään vieraslajien, villikoirien ja tautisten eläinten maahantulo. Merkittävämmän aita haittaisi eläimiä Karjalan ja Kainuun korkeuksilla, missä muun muassa karhut vaeltelevat rajan yli vuodenajan mukaan ja oikeita susiakin olisi hyvä saada Suomeen geeniperimän monipuolistamiseksi, mutta ei koirasusia, joita Venäjällä kuljeksi, tosin useammin etelämpänä. Tietömille korpitaipaleille aitoja tarvitaan kuitenkin viimeksi – ennenkin Venäjä vain kerjasi vaikeuksia sieltä läpi yrittäessään.

Liikaa ei linnoitteisiin voi luottaa eikä turhaan rakentaa liian kallista. Venäjä joka tapauksessa tuhoaa sitä massiivisella tykistökeskityksellä, joka hajottaa pusikot atomeiksi. Henkilömiinatkin räjäytetään lähettämällä surutta turhimmat sotilaat niitä polkemaan. Hyvä linnoite tai sellaiselta uskottavasti vaikuttava pelote kuitenkin vie vihollisen resursseja ja huomiota sekä antaa yllätyshyökkäyksen tullen lisää aikaa sodan kriittisimpiin hetkiin, kun me kokoamme reservejä valmiiksi taisteluun.

Tuulivoimalat

Jostain syystä ilmavoimat ovat vastustaneet itärajan lähelle sijoitettavia tuulivoimaloita. Tuulivoimalat eivät voi mitenkään aiheuttaa ylittämättömiä vaikeuksia tutkavalvonnalle. Kyllä lavan aiheuttamat signaalit pitää voida tunnistaa ja oikeat signaalit erottaa niistä, vaikka kohinan rajalla liikutaankin. Se on ihan perustason signaalinkäsittelyä, jossa ei ole mitään erityisen haastavaa, kun käytetään elektronista monikanava-analyysiä, joka yhdistää useamman tutkan datan optisen ja akustisen gridin tuottamaan dataan ja tunnistaa kohteet tekoälyn avittamana. Ei kai tutkavalvonta enää perustu siihen, että ukko tuijottaa ruutua ja lähettää näkemänsä suusanallisena valvontakeskukseen. Liekö varsinaisena syynä tuulivoiman vastustamiseen lentäjien pelko törmätä niihin.

Minä rakentaisin itärajan täyteen tuulivoimaloita jo siksi, että ne häiritsevät Venäjän tutkavalvontaa enemmän kuin meidän, jolloin voimme tehdä enemmän operaatiota salassa niin rauhan kuin mahdollisen sodan aikana. Tuulivoimaloiden mastoja voidaan joka tapauksessa käyttää tiedustelulaiteiden alustana, mikä peittää katveja. Maaleja niistä tulee, mutta tulee joka tapauksessa. Ei Venäjä koskaan usko, että emme käyttäisi niitä sotilaallisiin tiedustelutarkoituksiin, ellei peräti aselavetteina. Olisivathan ne mainioita alustoja ilmatorjunta-aseille ja miksei panssarintorjuntaankin

tai vaikka ohi rynnäköivää jalkaväkeä vastaan. Siinäpäähän sitten ottavat vastaan ohjuksia kriittisempien infrastruktuurien sijaan.

Ahvenanmaa

Ahvenanmaan yksipuolisesta demilitarisoinnista tulee luopua tilaisuuden tullen. Suomen tulee irtautua myös kaikista muista mahdollisista yksipuolisista sopimuksista ja pykälästä, joilla Suomen itsenäisyyttä rajoitetaan vastineetta.

Ahvenanmaa demilitarisoitiin ensiksi Pariisin rauhanneuvotteluissa 1856 Krimin sodan jälkeen, millä ei enää ole oikeudellista perustetta. Meitä sitoo Suomen ja Ruotsin välisen kiistan ratkaisemiseksi Kansainliiton tuella 1921 solmittu sopimus Ruotsin, Suomen, Saksan, Yhdistyneen kuningaskunnan, Ranskan, Italian, Tanskan, Puolan, Viron ja Latvian kanssa. Venäjä tai Neuvostoliitto ei osallistunut neuvotteluihin eikä silloin edes hyväksynyt Ahvenanmaan sopimusta. Kaikki sopimusosapuolet ovat Suomen nykyisiä liittolaisia, joten sopimuksen keskinäinen päättäminen kävisi helposti – kukapa noista vastustaisi Suomen puolustamista. Toiseksi Ahvenanmaasta on sovittu 1940 rauhansopimuksessa Neuvostoliiton kanssa, jonka Neuvostoliitto sittemmin rikkoi, mutta 1947 Pariisin rauhansopimuksessa sovittiin lyhykäisesti, että ”Ahvenanmaan saaret jäävät demilitarisoiduksi nykyisen vallitsevan tilanteen mukaisesti”. Neuvostoliittoa ei kuitenkaan enää ole olemassa, joten Neuvostoliiton kanssa tehdyt sopimukset eivät päde sen seuraajavaltioille, ellei niitä erikseen vahvisteta. Viro on Neuvostoliitolta periytyville sopimuksille ihan yhtä hyvä sopimusosapuoli kuin Venäjäkin – Ukraina sen allekirjoitti ihan eksplisiittisesti (myös Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistynyt Kuningaskunta, Australia, Valko-Venäjä, Kanada, Tšekkoslovakia, Intia, Uusi-Seelanti ja Etelä-Afrikan Unioni).

Kansainvälisiä sopimuksia säädellään Wienin yleissopimuksella 1961. Sen mukaan sopimuksen voi irtisanoa tai todeta pätemättömäksi tietyin edellytyksin. Toisaalta 15 artiklan mukaan sopimus ei ole lainkaan sitova, jos valtio on pakotettu siihen väkivallan uhallalla. Wienin sopimuksen mukaan Suomella ei siten ole velvollisuutta noudattaa demilitarisointisopimusta, koska se on tehty pakottamalla, sisältää vain yksipuolisia ehtoja ja olosuhteet ovat muuttuneet ratkaisevasti sopimuksen jälkeen. Suomihan on jo yksipuolisesti kumonnut Pariisin rauhansopimuksen ase-rajoitukset sekä YYA-sopimuksen, mistä ei jälkiseurauksia koitunut.

Toisaalta Wienin sopimus koskee vain sen jälkeen laadittuja sopimuksia, joten sitä ei voi oikein soveltaa tähän tarkoitukseen. Yleismaailmallinen tapaoikeus kuitenkin lähtee siitä, että osapuolten hyväksymä asiakirja on pätevä sopimus vain, jos se asettaa molemmille tai kaikille osapuolille velvollisuuksia ja oikeuksia jossain määrin tasa-puolisesti. Täysin yksipuolista vaatimusta ei pidetä sopimuksena eikä mikään itsenäinen, itseään kunnioittava valtio sellaisia noudata – kaikkein viimeksi Venäjä. Ahvenanmaan demilitarisointi nimenomaan edustaa yksipuolisuutta, koska mikään toinen osapuoli ei sitoudu mihinkään. Väkivallasta pidättäytymistä ei pidetä myönnytyksenä vaan uhkaamisena.

Sopimuksesta irtautuminen pitää tietenkin ajoittaa sopivasti. Yhtäältä kyse on sopimuksen muodollisesta päättämisestä, mikä edellyttänee valtioneuvoston ja kenties

eduskunnan päätöstä, koska sopimus on osa suomen säädöskokoelmaa. Toisaalta kyse on saarten tosiasiallisesta linnoittamisesta ja sotajoukkojen viemisestä saarelle, minkä ei tarvitse tapahtua samanaikaisesti. Nämä voi koplata muihin tapahtumiin, jolloin sitä voi käyttää painostus- tai vastatoimena.

Ahvenanmaalaisten vapautus varusmiespalveluksesta ei riipu kansainvälisistä sopimuksista. Sen taustalla olivat silloiset kieliolosuhteet, kun armeija säädettiin kokonaan suomenkieliseksi, mutta ahvenanmaalaiset vapautettiin suomen kielen opiskelusta. Koska varusmieskoulutusta annetaan nykyisin myös ruotsiksi Draksvikissä, tulee ahvenanmaalaisten vapautus poistaa eriarvoistavana. Ruotsinkielistä koulutusta voidaan lisätä ja tarjota koulutusta ruotsalaisillekin, koska heiltä puuttuu kapasiteettia. Kuriositeettina mainittakoon, että kaikkia itsenäisen Suomen sotia johdettiin ruotsiksi, koska seitsemää muuta kieltä sujuvasti puhunut marsalkka Mannerheim ei koskaan välittänyt opetella suomen kieltä kunnolla, mutta aiemmin itsenäisyyden aikana alempia upseereita rangaistiin suomen kielen julkisesta käytöstä.

Sotilaat ja organisaatio

Sotilaallista organisaatiota saa kehittää luovasti. Minun kokemukseni mukaan sotilaallisuus ja luovuus kuuluvat hyvin heikosti yhteen, mutta ehkä siinä on jotain kehitystä tapahtunut sitten minun inttiaikojen. Varmasti lisää kehitystä vielä tarvitaan.

Ennen vanhaan suomalaisia sotilaita keuhuttiin kansainvälisissä vertailuissa oma-aloitteisuudesta. Sallittakoon sitä riittävästi tarpeiden mukaan, vaikka tietenkin sotilailta vaaditaan myös kurinalaisuutta.

Taisteluosastojen ja yksiköiden ei tarvitse olla saman ohjesäännön mukaisia ryhmiä ja joukkueita. Jokainen sodanajan osasto voisi kehittää ihan oman organisaatiomallinsa tehtävänsä ja resurssiensa mukaan. Erilaiset toimintamallit ja tavat ainakin hämäävät vihollista, joka yrittää etsiä kaavoja sotilaiden taistelukäyttäytymisestä.

Sotilasjohtamista on kehitetty valtaisesti. Transformaatiojohtamisen nimellä tunnetusta opista kehitettiin Suomessa johtamismalli, joka nimettiin syväjohtamiseksi. Ehkä se toimiikin. Rauhan ajan johtamiseen tarvitaan tietenkin eri malleja kuin sodan ajan johtamiseen. Nämä ovat jopa jossain määrin ristiriitaisia. Ammattisotilaan tulee kuitenkin ensi sijassa koulutautua sodan ajan johtajuuteen, mihin myös reservin johtajia koulutettakoon. Näiden on sitten muistettava, että sotajohtajuus ei sellaisenaan sovellu siviilijohtamiseen, missä sotilaallinen käskeminen saattaa tuottaa korjaamatonta vahinkoa. Ei sotilasjohtamisen osaamisesta haittaa ole, kunhan tuntee sen rajoitukset.

Varusmieskoulutus

Puhun tässä miehistä. Pakollinen asevelvollisuus koskekoon vain miehiä. Armeija ei tarvitse jokaista, koska kaikille ei riitä tehtäviä ja aseita ja työvoimaa tarvitaan kotirintamallakin. Keskimääräinen mies kuitenkin selviää kentällä selvästi paremmin kuin keskimääräinen nainen, liikkuu nopeammin, kantaa suurempaa kuormaa ja kestää paremmin taistelukentän helvetillisiä olosuhteita. Miehen kuollessa kuolee vain yksi ihminen, mutta naisen kuollessa voi mennä kaksi, ellei useampikin elämä kerralla.

Lisäksi pienet lapset ovat paljon riippuvaisempia äidistä kuin isästä ja lasten teossa naisella on biologisista syistä paljon raskaampi rooli, mikä keskimäärin kompensoi asepalvelun raskautta ja riskiä. Siksi naisilta ei kannata vaatia asepalvelusta, mutta fyysisesti ja henkisesti kelvolliset naiset saavat tietenkin käydä vapaaehtoisen varusnaiskoulutuksen.

Naisten ja asepalveluksesta kieltäytyvien miesten tulisi kuitenkin käydä siviilisuojelukurssi ja mahdollisesti siihen liittyvä siviilipalvelus. Kaikki voivat osallistua kutsuntoihin, sikäli jos sellaisia ylipäättänsä tarvitaan digiaikakaudella.

Kaikille miehillekään ei tarvitsisi antaa perusteellista sotilaskoulutusta. Miehiä tarvitaan myös siviilitehtäviin, niin rauhan kuin sodan aikana. Jos mies ammattinsa puolesta kuuluu ryhmään, jota tarvitaan siviilitöihin eikä rintamalle, tai hän muuten hyödyntää isänmaata tehokkaimmin siviilinä, hänet vapautettakoon palveluksesta alkeiskoulutuksen jälkeen, koska on turhaa tuhjata resursseja turhaan koulutukseen ja estää siviiliuran kehitystä. Tämä koskee esimerkiksi lääkäreitä, tutkijoita, pelastushenkilöstöä, tärkeitä teollisuuden osaajia ja muita kriittisiä asiantuntijoita.

Varusmieskoulutuksen ei tarvitse olla yhdesti yhtenäinen intti. Se voi koostua useista erillisistä jaksoista, joiden välissä käydään reservissä opiskelemassa, töitä tekemässä tai lomailmassa. Myöhemmässä koulutusvalinnassa ja erikoiskoulutuksessa voidaan siten ottaa huomioon siviilissä hankittu osaaminen.

Yhteensä normaali koulutus kattaisi normaalisti vähintään 30 palvelusviikkoa. Koulutusta annettakoon ensisijaisesti suomeksi, mutta ruotsinkielistä koulutusta voi kehittää ja laajentaa niin ahvenanmaalaisiin kuin riikinruotsalaisiin, jos liittosopimuksen nojalla tarjotaan koulutusapua ruotsalaisille, jotka ovat ajaneet oman armeijansa alas. Lisäksi voisi järjestää satunnaisia englanninkielisiä kursseja niille suomalaisille tai liittolaisille, joiden kotimaisten kielten taito on liian puutteellinen opetuksen vastaanottamiseksi, miksei muillakin kielillä, jos sille on kysyntää ja pätevää opettajaa. Ulkomaalaisille ei tietenkään tarvitse ihan kaikkea kertoa.

Seuraavassa esitän esimerkinomaisesti koulutuksen mahdolliset jaksot. Tätä älköön otettako kirjaimellisesti, vaan sovellettakoon varsin vapaasti puolustusvoimien omien tarpeiden ja resurssien mukaan, perinteistä niin välittämättä.

Esisotilaallinen koulutus

Ennen varsinaiseen asepalvelukseen astumista voidaan suorittaa edeltäviä opintoja vapaaehtoisesti. Nämä voidaan käydä iltakursseina, viikonloppukursseina, osana lukiota, verkossa tai kirjekursseina, jopa tenttimällä. Kurssit suoritetaan siviilihenkilöinä eikä niihin liity aseellista koulutusta. Siten ne voidaan suorittaa jo alle 18-vuotiaana (kansainväliset sopimukset kieltävät lapsisotilaiden käytön, mikä nykyisen tulkinnan mukaan estänee alaikäisten ottamisen armeijaan koulutettavaksi). Esimerkkejä olisi

- Suomen turvallisuuspolitiikka
- Sotilaan oikeudet ja velvollisuudet
- Puolustusvoimain tehtävä ja rakenne

- fyysiset valmiudet (liikuntakoulutus)
- ensiapu ja kenttälääkintä (käytännön koulutus)

Kukin olisi vastaavuudeltaan yhden palvelusviikon vertainen. Lyhemmät pätkät lasketaan vasta täysinä palvelusviikkoina selkeyden vuoksi. Nämä voidaan suorittaa myöhemminkin osana alkeiskoulutusta tai sen jälkeen erilliskursseina ja olisi pakkokin jossain vaiheessa suorittaa.

Sotimisen alkeiskoulutus

Sotataidon alkeiskurssi (vai taistelijan peruskurssi) eli alokaskoulutus suoritettakoon mahdollisimman pian miehen täytettyä 18 vuotta. Lykkäystä annetaan pääsääntöisesti ja ilmoitusasiana peruskoulun, lukion ja ammattikoulun suorittamista varten. Näiden jälkeen lykkäystä annettakoon vain eri anomuksesta erityisestä syystä.

Varsinainen sotilaallinen alkeiskoulutus annetaan eri puolilla maata olevissa **sotilaskouluissa**. Koulutukseen alokkaaksi voisi pyrkiä tai joutua mihin tahansa sotilaskouluun mille tahansa paikkakunnalle. Esisotilaallisen koulutuksen mallikas suorittaminen antaa etuoikeuksia valita aika ja paikka, joskaan ei täyttä vapautta, jos kaikki haluavat samaa.

Kursseja järjestetään kunkin sotilaskoulun oman ohjelman mukaan suhteellisen jatkuvasti säännöllisen epäsäännöllisesti ympäri vuoden. Alkamis- ja päättymisaikoja voidaan painottaa siviiliopintoihin mahdollisimman hyvin sopimiksi, ottaen huomioon koulujen lukukaudet, ylioppilaskirjoitukset, pääsykokeet ja sen sellaista.

Osanottajat varmaan tahtoisivat kesäpainotteista, varsinkin opiskelemaan aikovat. Tuoreen ylioppilaan on vielä erittäin vaikea saada mitään kunnollista kesätyötä ja kenties jotkut mielellään suorittaisivat sen jo koulun kesälomalla ennen kirjoituksia tai valmistumista. Kesäkursseja ei kuitenkaan voida kaikille taata. Kesällä varsinaisia ammattimaisia kouluttajia on lakisääteisten lomien vuoksi vähemmän tarjolla (elleivät suomalaiset innostu ottamaan lomiammatteja syksyllä ja talvella matkustaakseen ulkomaille lämpimään), joskin varusmieskouluttajia (tyypillisesti alikersantteja ja kokelaita, miksei reservin kersantteja ja vänrikkejäkin) saataisiin helpommin korkeakoulujen kesälomien aikoina. Kesäpainotteisuutta voidaan tukea siirtämällä kaikki muut kurssit muihin vuodenaikoihin. Kesällä kelpaisi heppoisempikin majoitus, mikä jotain säästäisi.

Alkeiskoulutus kestäisi noin 10 palvelusviikkoa, johon voi sisältyä edellä mainittua esisotilaallista koulutusta, mikä siis lyhentäisi intillistä koulutusjaksoa. Varsinaista kasarmikoulutusta olisi vähintään 6 palvelusviikkoa ja kenttäkoulutusta ainakin yksi viikko. Kaikki kurssit antaisivat samat valmiudet. Kurssi antaa taidot toimia sotilasosaston mukana jalkaväen puolustus- ja hyökkäystoimissa, mutta ennen kaikkea valmiudet oppia lisää, tarvittaessa nopeasti sodan uhan aikana. Se antaa tietoa puolustusvoimien toiminnasta ja auttaa valitsemaan erikoisalansa.

Alkeiskurssi päättyköön perinteiseen sotilasvalaan tai vakuutukseen. Valan jälkeen varusmiehet ylennetään alokkaista (ali)sotamiehiksi, mikä sallii toimimisen sodassa perusjoukon mukana. Valan jälkeen voi jatkaa suoraan seuraavalle kurssille tai mennä hetkeksi reserviin, josta voi sitten pyrkiä jatkokurssille. Jos ei itse pyri, ennen pitkää

määrätään. Jokaiselta kurssilta olisi ainakin yksi suora reitti jatkaa yhdenjaksoisesti jonkin aselajin miehistökoulutukseen ja useimmilta yksi suora tai epäsuora tie aliupseerikoulutukseen, mikä voi vaatia epämääräisen määrän välikursseja.

Nykyisin yli 10 % alokkaista keskeyttää kouluksensa eri syistä. (Minun alokas-kurssiani 80-luvulla ei keskeyttänyt yksikään – liekö valikoitumista vai aikojen muuttumista. Toisaalta naapurikomppaniassa joku ampui itsensä, joten ei sitä aikaa pidä turhaan ylistää). Osalla lienee erilaisia terveyssyitä tai luontaista sopeutumattomuutta, joille ei mitään voi. Osalle kyse on vain tilapäisestä lykkäyksestä, osalle seuraa lopulta vapautus – noin 30 % miehistä ei käy armeijaa. Varmaan osa keskeyttäneistä voisi selvittää heille paremmin sovitetusta koulutuksesta. Vaikka koulutuksen tarkoitus on tuottaa yhdenmukaisesti toimivia sotilaita, oppilaan kunnon, kykyjen, edellytysten, rajoitusten ja persoonallisuuksien mukaan sovitetuilla erityiskursseilla voisi vähentää keskeyttäneitä ja tehostaa muidenkin koulutusta, mistä voi koitua säästöäkin. Sinänsä 10 % poistuma ei vielä uhkaa maanpuolustusta mitenkään eikä koulutusta kannata tarjota ihmisille, joista selvästikään ei tule kelpoisia mihinkään tehtävään mahdollisen sodan aikana.

Välikoulutus

Ennen varsinaista aselajikurssia tai aliupseerikurssia taikka näiden jälkeen olisi mahdollista käydä yksittäisiä kursseja. Osa näistä olisi enemmän tai vähemmän pakollisia jossain vaiheessa koulutusta, joko erikseen tai osana muuta koulutusta, viimeistään kertausharjoituksissa. Osa olisi ihan ylimääräisiä, jotka voidaan suorittaa missä vaiheessa palvelusta tahansa. Välikursseihin voisi kuulua lyhyitä (noin 1 pv) eri aselajien, tehtävien, aseiden, välineiden, teknologioiden ja erikoisjoukkojen tutustumis-kursseja (tuskin ihan laskuvarjohyppyä sentään) sekä yleiskursseja (1-3 pv), esimerkiksi

- talvi/kesäsodankäynti (kenttäkoulutus/leiri, riippuen, milloin suoritti alkeis-koulutuksen)
- hyökkäys/puolustussodan perusteet (kenttä/leiri, jompikumpi kunnosta riippuen)
- ase- ja ampumarjoituksia (omalla aikataululla ampumaradalla)
- kenttäteoria (sotilaallinen, luentokoulutus ja tentti)
- Suomen sotahistoria
- maailman sotahistoria
- aseteknologia
- ydinaseet ja säteilysuojelu
- kemialliset aseet ja suojautuminen
- ballistiikka
- lennokkisota
- sotilashallinto
- sotilashuolto

- sotilasmusiikki
- sotilassielunhoito
- johdatus sotilasjohtamiseen

Välikoulutusta annetaan sotilaskouluissa sekä aselajikouluissa, osan voi suorittaa reservistä käsin tenttimällä. Verkkokurssien tarjontaa lisätään.

Aselajikoulutus

Miehistön aselajikursseille voisi mennä joko välittömästi alkeiskoulutuksen jälkeen taikka myöhemmin, mutta viimeistään pitäisi mennä viiden vuoden kuluessa valasta tai 25-vuotiaana. Ylenmääräistä lykkäystä myönnetään vain ammatillisen jatkokoulutuksen tai korkeakouluopintojen vuoksi. Tutkijakoulutettavat vapautetaan pakollisesta lisäpalvelusta kokonaan.

Pääsääntöisesti sotilas itse hakee haluamalleen aselajikurssille. Aselajin tutustumiskurssia suositellaan ja tarvittaessa vaaditaan erityisille aselajeille, jolloin se toimii myös valintakokeena. Joka ei minnekään hae tai pääse, määrätään sinne, minne vähiten halutaan tai missä eniten miehiä tarvitaan. Tyypillisesti tämä tarkoittaa jalkaväkeä, mutta voi olla myös huoltojoukkoja tai kuljetushommaa.

Teknisemmässä erikoiskoulutuksessa pyritään hyödyntämään siviilikoulutusta ja -osaamista parhaan mukaan. Siksi sitä voi lykätä siviiliopintojen loppuun saakka, alasta riippuen. Aselajien teknistyessä koulutustakin pitää tehostaa, mihin kuuluu juuri siviili-osaamisen hyödyntäminen.

Aselajikoulutus kestää 5-20 palvelusviikkoa aselajista riippuen. Aselajin sisällä koulutus voi tarpeen mukaan haarautua, eli se voi koostua aselajin peruskurssista ja erikoiskurssista.

Johtajakoulutus

Johtajakoulutus sisältää yleiset johtamiskurssit, esimerkiksi

- itse- ja varajohtaminen
- partion johtaminen
- ryhmän johtaminen (aliupseerikurssi)
- joukkueen johtaminen (reserviupseerikurssi)
- jatkokurssi, osaston huolto ja hallinto (vääpelikurssi)
- jatkokurssi, komppanian t.m.s. johtaminen (yleensä vasta kokeneille reservin upseereille)
- erikoisosaston johtaminen (lähinnä reserviläisille)
- kouluttaminen

sekä aselajikohtaiset erikoisjohtamiskurssit. Aselajin johtaminen ja yleinen ryhmän johtaminen voidaan yhdistää yhdeksi kurssiksi, mutta myös erillisiä kursseja voidaan järjestää joustavuuden lisäämiseksi.

Ryhmänjohtajakurssille pyritään valan jälkeen. Sinne voi pyrkiä myös aselajikoulutuksen jälkeen. Pääsyyn vaikuttaa menestys alkeiskurssilla, välikursseilla sekä siviiliopinnoissa.

Joukkueenjohtamiskurssille pyritään ryhmänjohtamiskurssin jälkeen tai sen kestäessä. Tätä korkeammat johtamiskurssit suoritetaan myöhemmin ylenemisen jälkeen ja edellytyksenä.

Kouluttajakurssi tulee käydä ennen kuin pääsee kouluttamaan alokkaita, sotamiehiä tai oppilaita. Niitä pidetään suhteellisen tiheästi ja se voidaan yhdistää aliupseeri- tai reservinupseerikurssiin.

Ryhmänjohtajakursseja järjestetään useasti ympäri vuoden. Joukkueenjohtamiskursseja pidetään muutaman kerran vuodessa. Muita pidetään tarpeen mukaan. Pitemmät kurssikokonaisuudet pyritään ajoittamaan tyypillisen siviilioppilaitoksen lukukauden mittaisiksi, mikä voi helpottaa niiden niveltämistä siviiliopintoihin. Kesällä kursseja voitaneen pitää vain rajoitetusti eikä lainkaan, jos alkeiskursseja painotetaan kesäkuukausille.

Harjoittelu

Saatuana asianomaisen sotilaallisen pätevyuden aselajiin ja tehtävään seuraa palvelu harjoittelijana. Miehistölle tämä tarkoittaa käytännön palvelusta ja harjoittelua, aliupseereille ja upseerikokelaille nuorempien sotilaiden tai alokkaiden kouluttamista ja johtamista. Erikoisaliupseereille se voi tarkoittaa tehtävän mukaista palvelusta ja harjoittelua. Harjoittelujakso voidaan suorittaa kokonaan tai osin oletetuissa sodan ajan kokoonpanoissa, riippuen aselajista ja tehtävästä.

Koulutus ja harjoittelupalvelus voidaan suorittaa peräkkäin tai pitää vähän väliä.

Jatkokoulutus

Koulutus jatkuu sujuvasti koko reservin ajan. Varusmiespalveluksen, reservin ja kertausharjoitusten ero hämärtyy ja hämärretään. Mitään palvelusta vapauttavaa TJ-lukua ei enää ole.

Reserviläisellä on mahdollisuus ja pakko osallistua reservin täydennyskoulutuksiin sekä kertausharjoituksiin. Osa täydennyskoulutuksista voi olla samanlaisia tai jopa samoja kuin varusmieskoulutuksen erilliset kurssit, varsinkin, jos niitä ei ole käynyt. Esimerkistä käyköön talvisotakurssi, jonka tulee olla pakollinen ennen pitkää. Luonnollisesti pitää opettaa uusia tekniikoita ja menetelmiä sellaisten tullessa käyttöön.

Erillistä täydennyskoulutusta annetaan erillisillä lyhyillä kursseilla toiveiden ja määräysten mukaan. Siihen kuuluu myös yksittäisiä ampumispäiviä. Kursseille voi pyrkiä ja päästä helposti ja nopeasti esimerkiksi tilapäisen työttömyyden iskiessä tai eipatologisen siviilipännimisen käydessä ylivoimaiseksi.

Reservistä voi osallistua myös pitempään erikois- tai johtamiskoulutukseen. Miehistön kurssin käynyt voi pyrkiä aliupseerikurssille, aliupseeri reserviupseerikurssille ja reservin upseeri jatkokurssille. Siviilissä johtotehtäviin koulutetut tai kasvaneet voivat pyrkiä pikakursseille. Puolustusvoimien pitää hyödyntää kunkin reserviläisen kykyjä mahdollisimman tehokkaasti.

Sodan ajan joukoille järjestetään pieniä ja suuria harjoituksia. Niitä pyritään pitämään mahdollisimman usein budjetin puitteissa. Näiden päivämäärät annetaan ennalta, mutta tietyin ehdoin niistä voi saada vapautusta.

Palkkiot

Varusmiehelle ja reserviläiselle pitää maksaa kunnan korvaukset. Nämä kasvavat palveluksen lisääntyessä. Alkeiskoulutuksesta maksetaan vain tavallinen päiväraha, mutta minimivaatimusten ylittävästä määrätystä palveluksesta pitäisi maksaa oikeudenmukaisuuden vuoksi jo reilu palkkio. Reserviläisille maksettakoon tulonmenetykskorvauksia, työttömille työttömyyskorvaus lisällä, menettämättä ansiosidonnaisia päiviä, ilman karensia.

Periaatteessa palkkiot voidaan antaa epäsuorasti esimerkiksi veronalennuksina. Suhtaudun sellaisiin hieman skeptisesti: selvästi näkyvät palkkiot edustavat kuitenkin läpinäkyvää päätöksentekoa. Varusmiespalveluksen houkuttelevuutta ja palkitsevuutta tulee parantaa kehittämällä koulutusta, sovittamalla sitä paremmin yhteen siviiliuran kanssa ja antamalla opetusta, josta on hyötyä siviilissäkin.

Koulutusorganisaatio

Rauhan ajan koulutusorganisaatio luonnollisesti poikkeaa sodan ajan organisaatiosta. Muodon vuoksi voidaan kuitenkin käyttää sotilaallisia nimityksiä, mutta kaikkea ei tarvitse tehdä sotaperinteiden mukaan.

Lähtökohtaisesti varuskunnat koetaan koulutusyksiköiksi. Alkeis- ja peruskoulutusta antavat yksiköt nimetään sotilaskouluiksi. Niitä ei tarvitse jakaa maakunnittain, vaan vähempikin määrä riittää, jos se tulee kustannustehokkaaksi. Varusmiehet voivat matkustaa kauemmaksikin. Maata ei kuitenkaan puolusteta kouluista vaan puskista.

Näiden lisäksi toimii yleisiä ja erityisiä aliupseerikouluja sekä aselajikouluja. Näitä ei tule tarpeettomasti määrätä tai rajoittaa ulkoa tai ylhäältä, vaan puolustusvoimat voivat organisoida niitä sujuvasti kulloistenkin tarpeiden ja resurssien mukaan. Reserviupseerikoulu voinee jatkaa suunnilleen entisellään, koska sillä on perinteitä, joita upseerit eivät kuitenkaan tohdi rikkoa, vaikka niitäkin olisi hyvä joskus ravistella.

Ammattisotilaiden koulutus

Ammattisotilaiden osaamisvaatimukset kasvavat koko ajan. Upseeristo ja muu kantahenkilöstö kuten erikoissotilaat koulutettakoon sopivissa sotilaallisissa ammattikouluissa, ammattikorkeakouluissa ja sotayliopistoissa, hyödyntäen myös siviiliopilaitosten tai ulkomaalaisten opinahjojen tarjontaa. Puolustushallinto organisoikoon sen

kuten parhaaksi näkee resurssien puitteissa, kunhan ei inflatoi tutkintoja. Sen enempää en sitä halua hämmentää.

Valmius

Valmiutta on pidetty Suomen heikoimpana lenkinä. Se ei ehkä ole niin huono, mitä ruotsalaiset ja venäläiset luulevat. Silti sitä pitänee kohentaa ja myös osoittaa sen uskottavuus, jotta kukaan ei tietämättömyyttään tänne hyökkäisi, luullen sitä liian helpoksi.

Valmiuden suhteen kehitetään moniportaista mallia, esimerkiksi:

1. vakinaiset ammattisotilaat
2. tilapäiset sopimussotilaat
3. valmiuspalvelun reserviläiset
4. koulutetut varusmiehet
5. reservi
6. varareservi ja nostoväki

Reserviläinen voisi hakea valmiuspalveluun saatuaan riittävän koulutuksen sopivaan tehtävään. Valmiuspalvelussa sotilas voisi jatkaa toimimista siviilissä, esimerkiksi työssä tai opinnoissa. Hän kuitenkin sitoutuisi valmiuteen, minkä vastineeksi puolustusvoimat tarjoaisi ihan ilmaiseksi säällisen majoituksen omassa huoneessa valmiuskasarmilla taikka muun korvauksen. Valmiuskasarmilla olisi kullekin valmiina täydellinen sotavarustus aseineen. Luontaisetuihin kuuluvat myös liikuntatilat, mahdollisesti ruokailu. Arkivaatetuksesta ja oman huoneen siivoamisesta jokainen kuitenkin vastaa itse. Kasarmilla on sääntöjä, mutta pääsääntöisesti jokainen tulee ja menee päivystysaikojen ulkopuolella, miten tahtoo, kunhan on sovitusti tavoitettavissa ja osallistuu säännöllisiin harjoituksiin eikä näytä sotavarusteita siviileille.

Työttömiksi jääneille reserviläisille annettakoon mahdollisuus värväytyä tilapäiseksi sopimussotilaaksi. Siihen kuuluu taisteluvalmiuden lisäksi erinäisiä velvollisuuksia, kenties vartiointia, kouluttamista tai muuta palvelua, jatkuvia harjoituksia ja kouluttautumista sekä välillä kentällä poteroitumista. Tästä maksetaan kohtuullista ja asiallista palkkaa ja tarjotaan asuntoa, jos työ edellyttää sijoittumista sotilaskohteeseen. Normaalioloissa sopimussotilaan työstä voikoon irtautua lyhyellä varoitusajalla työpaikan saatuaan ja vapaitakin annettakoon työhaastatteluja varten, mielellään myös neuvoja työnhakuun, jos sellaiseen on oikeaa asiantuntemusta eikä pelkkää näennäisviisautta.

Kansainväliset valmiusjoukot muodostetaan erikseen. Niihin liittyvät sitoutuvat lähtemään ulkomaankomennukselle Naton, EU:n tai YK:n sotilaallisiin tehtäviin, myös tappaviin ja vaarallisiin. Niihin haetaan aina erikseen, mistä myös erillinen korvaus maksettakoon. Riittävä kokemus kansainvälisistä tehtävistä olkoon myös edellytys korkeimpiin upseerinvirkoihin ja sotilasarvoihin.

Reservin ikärajoja pitäisi nostaa reilusti. Nykyihmiset elävät terveesti eivätkä vanhene niin nopeasti kuin isänsä ja vaarinsa. Monet kuusikymppiset ovat paremmassa kunnossa kuin jotkut parikymppiset, ainakin kestävät paremmin kenttäolosuhteita. Jos eivät ole, eivät ainakaan karkuun juokse ja sopivat myös hämäysoperaatioihin ja tulenhokuttimiksi. Minä ainakin selviäisin omasta tehtävästäni nyt ihan yhtä hyvin kuin nuorena ellei paremmin, jos vain saisin päivityksen uuteen tekniikkaan. Miehet pitää laittaa tapettavaksi vanhimmasta eikä nuorimmasta päästä. Tehtävänkuvia pitää tietenkin tarkentaa kunkin kuntoon ja kertyneeseen osaamiseen sopivaksi.

Lopuksi

Tässä purin ajatuksiani armeijasta ja maanpuolustuksesta. Mikään väite ei perustu salaiseen tietoon, koska minulla ei sellaista ole. Kaikki voi olla tarkoituksella tai tarkoituksetta epätarkka, epätosi tai täysin totta. Mitään ohjetta, neuvoa tai vaatimusta ei pidä ottaa kirjaimellisesti vaan soveltaa tarkemman tiedon, resurssien ja päämäärien mukaisesti. Tärkein viestini on, että pyritään ikuiseen ja kestäväan rauhaan valmistautumalla puolustamaan isänmaatamme niin vimmatusti, mutta turhia liioittelematta tai suotta panikoitumatta ja kohennetaan puolustuskykyä mahdollisimman luovasti mutta kustannustehokkaasti.